

Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig: Ymchwiliad Banc Datblygu Cymru

Crynodeb

Ers 2017 mae Banc Datblygu Cymru wedi aeddfedu a phrofi ei hun yn sefydliad sefydlog a chredadwy sy'n parhau i ddangos cynnydd yn erbyn amcanion strategol o fewn y fframwaith polisi ac adnoddau a bennwyd gan Weinidogion Cymru.

Drwy ddefnyddio offerynnau ariannol yn effeithiol, mae'r banc yn parhau i ddangos cyfraniad clir at ddatblygiad economaidd a blaenoriaethau ehangach y Llywodraeth.

Dros gyfnod o gynwrf ac ansicrwydd economaidd na welwyd ei debyg o'r blaen, mae enghreifftiau fel Cynllun Benthyciadau Busnes Covid-19 Cymru, y Cynllun Benthyciadau Busnes Gwyrdd a Chymorth i Aros yn tystio i allu'r banc i ymdrin yn effeithiol â heriau polisi cymhleth a darparu atebion cadarn yn gyflym i'r farchnad.

Adferiad economaidd a thwf yn y dyfodol

Mae gan offerynnau ariannol a gefnogir gan y llywodraeth, fel y rhai a ddefnyddir gan Fanc Datblygu Cymru a sefydliadau tebyg mewn gwledydd eraill, rôl sefydledig sy'n helpu busnesau i gael gafael ar y cyllid sydd ei angen arnynt i ddechrau, datblygu a thyfu. Mae hygyrdd a sefydlogrwydd yn allweddol i lwyddiant yn y farchnad, ac ers 2017 mae Banc Datblygu Cymru wedi ymgorffori ei safle fel chwaraewr uchel ei barch o fewn yr ecosystem gyllid yng Nghymru a thu hwnt.

Mae cymryd rhan yn y cyflenwad o gyllid busnes ac eiddo, yn enwedig buddsoddiadau cyfalaf tymor estynedig ac ecwiti, yn ymrwymiad hirdymor. Mae penderfyniadau buddsoddi strategol dros y blynyddoedd diwethaf yn golygu bod y banc bellach wedi'i gyfalafu a'i leoli i gynnal gweithgareddau benthyca a buddsoddi busnes craidd hyd at 2031, gydag opsiynau i barhau i ailgylchu cyllid ar sail 'fytholwyrdd' wedi hynny.

Mae rôl cyllid 'bwllch' yn arbennig o bwysig yn ystod cyfnodau o ansicrwydd economaidd ac mae lefel buddsoddi'r Banc Datblygu wedi tyfu dros y cyfnod. Yn wir, gyda benthycwyr prif ffrwd yn meithrin ymagwedd fwy gwrth-risg yn y farchnad¹, mae'r banc yn gweld cynnydd mewn ymholiadau busnes newydd gan gwmnïau ar draws ystod ehangach o raddfeydd risg credyd. Mae'n chwarae rhan allweddol wrth sicrhau bod cyllid ar gael i nifer o sectorau hanfodol fel gofal yng Nghymru.

Perfformiad

Ym marn Llywodraeth Cymru mae'r banc wedi perfformio'n dda yn erbyn ei fesurau perfformiad allweddol.

Mae'r Banc Datblygu wedi gweithio'n agos gyda Llywodraeth Cymru i greu cyfres o gynhyrchion sy'n mynd i'r afael ag anghenion y farchnad. Mae'r banc yn parhau i nodi cyfleoedd ar gyfer cyflawni lle gall ddod â gwerth ac atebion i uchelgeisiau polisi a chyflawni.

¹[Marchnadoedd Cyllid Busnesau Bach 2023/24 \(british-business-bank.co.uk\)](#) (Tud 16) Yn 2023 gostyngodd benthyciadau gan fanciau i £59.2bn, i lawr 9% mewn termau enwol

Mae'r banc wedi'i strwythuro fel sefydliad cenedlaethol, sy'n cefnogi busnesau ledled Cymru yn llwyddiannus. Ar draws y pedwar rhanbarth mae gweithgarwch buddsoddi yn gymesur â'r boblogaeth fusnes – heb unrhyw ragfarn amlwg tuag at unrhyw un rhanbarth².

Rhwng 2017 a mis Mawrth 2023, mae'r Banc Datblygu wedi cael cyfanswm effaith o £1.5bn ar economi Cymru. Mae hyn yn cynnwys buddsoddiad uniongyrchol o £694m i dros 3,600 o fusnesau yng Nghymru, gan gefnogi cwmnïau i greu a diogelu 39,000 o swyddi.

Agwedd bwysig ar ddull y banc o weithredu yw gweithio gyda chyd-fuddsoddwyr i gynyddu llif cyfalaf preifat yng Nghymru a lleihau dadleoli. Sicrhodd y banc £510m o gyd-fuddsoddiad uniongyrchol yn y sector preifat rhwng 2017 a mis Mawrth 2023.

Mae cyrhaeddiad y banc hefyd wedi ehangu i gefnogi blaenoriaethau polisi, fel eiddo preswyl a masnachol, buddsoddi £207m mewn prosiectau datblygu eiddo, adeiladu dros 1,600 o gartrefi newydd a datblygu 290,400 o droedfeddi sgwâr o ofod masnachol.

Mae'r banc yn parhau i fod yn ymrwymedig i'r targedau effaith a amlinellir yng Nghynllun Corfforaethol 2022-27³, sef cefnogi dros 2,200 o fusnesau, cefnogi 20,000+ o swyddi, ariannu'r gwaith o adeiladu 1,900 o dai newydd a hyrwyddo ei gynnig datgarboneiddio.

Microfenthyca

Mae cefnogi'r farchnad microfenthyca yn parhau i fod yn un o amcanion allweddol y Banc Datblygu. Mae'r banc wedi cefnogi microfenthyca yn uniongyrchol ers 2012 drwy ddwy Gronfa Fenthyciadau i Ficrofusnesau bwrpasol. Yn 2022-23 gwelwyd y banc yn buddsoddi £14.32m mewn busnesau newydd a chwmnïau cyfnod cynnar, yn ogystal â chefnogi 320 o wahanol fusnesau drwy ficrofenthyciadau.

Cyfalaf tymor estynedig

Mae cyfalaf tymor estynedig yn cael ei ddiffinio fel benthyciadau dros chwe blynedd neu fwy ac mae'n darparu modd y gall busnesau leihau cost fisol dyledion. Wrth ymateb i anghenion esblygol busnesau, yn 2021 amrywiodd Llywodraeth Cymru delerau Cronfa Buddsoddi Hyblyg Cymru, gan alluogi'r banc i gynnig telerau benthyca hyd at 15 mlynedd (i fyny o 10 mlynedd). Mae'r farchnad wedi ymateb yn gadarnhaol i'r ffaith bod cyfalaf tymor estynedig yn cael ei gynnig drwy'r Banc Datblygu. Ers cychwyn y tymor hwn o'r Senedd mae'r Banc edi estyn y cwantwm o gyfalaf tymor estynedig, o £30m i dros £46m y flwyddyn.

Trosoledd y Sector Preifat (PSL)

Rydym yn ymwybodol bod perfformiad y banc yn erbyn targedau PSL yn amrywio. Nid yw Llywodraeth Cymru o'r farn bod hyn yn adlewyrchiad o unrhyw danberfformio systemig ar ran y banc, ond yn hytrach yn adlewyrchiad o gyflyrau'r farchnad. Mae Llywodraeth Cymru wedi gofyn i'r banc ystyried sut y mae'n gwerthuso effaith gweithgarwch buddsoddi a rôl Dirnad Economi Cymru yn llawn wrth gefnogi hyn.

²[Adroddiad Blynyddol a Datganiad Ariannol 2022-23.pdf \(developmentbank.wales\)](#)

³[Cynllun Corfforaethol Banc Datblygu Cymru 2022/27](#)

Rydym yn ymwybodol y gallai hybu'r banc i gynyddu PSL yn y farchnad bresennol weithio yn erbyn yr amcanion datblygu economaidd ehangach.

Ecwiti

Mae gan y Banc Datblygu rôl ganolog i gefnogi'r defnydd cynyddol o gyfrannau ecwiti mewn cymorth busnes. Mae buddsoddiad ecwiti yn y bôn yn risg uwch, gyda chwmnïau sy'n ceisio buddsoddiad o'r fath yn aml yn gwmnïau cyn-refeniw. Mae sectorau technoleg a meddygol yn cynrychioli marchnadoedd allweddol, gyda busnesau'n aml yn chwilio am sawl rownd o fuddsoddiad wrth i gynhyrchion basio profion marchnad a chymeradwyaethau rheoliadol cyn i'r gobaith o elw ddod i'r amlwg. Y banc datblygu yw'r buddsoddwr ecwiti mwyaf o hyd wrth i fusnesau yng Nghymru gwblhau 350 o gytundebau ar draws yr ecosystem twf uchel rhwng 2013-2022⁴.

Ers dechrau tymor y Senedd hon yn 2021, mae'r banc wedi cynyddu'r defnydd o gyfrannau ecwiti mewn cymorth busnes o £14m (llynell sylfaen blwyddyn ariannol 2021-22) i gyfartaledd treigl tair blynedd o £15.5m. Gan adlewyrchu amodau'r farchnad, gwelwyd bod cytundebau yn cymryd mwy o amser i'w cwblhau yn 2023-24.

Er bod cytundebau ecwiti yn fwy peryglus a chymhleth eu natur, mae tystiolaeth y gall y math hwn o fuddsoddiad esgor ar enillion datblygu economaidd cryf⁵.

Cymorth ar gyfer pryniannau gan weithwyr

Mae'r banc hefyd yn chwarae rôl gefnogol yn y gwaith o gyflawni ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i ddarparu mwy o gymorth ar gyfer pryniannau gan weithwyr a cheisio dyblu nifer y busnesau sy'n eiddo i weithwyr. Rhwng 2017-18 - 2022-23, mae'r banc wedi ariannu pedwar pryniant gan weithwyr ac wedi darparu cyllid i helpu wyth busnes i dyfu ar ôl iddynt gael eu prynu gan weithwyr. Dylid nodi hefyd bod y banc, ers ei lansio, yn ogystal ag ariannu'r pryniannau hyn, hefyd wedi ariannu dros 250 o fuddsoddiadau olyniaeth eraill gwerth oddeutu £95m. Mae'r trafodiadau hyn yn dangos pa mor effeithiol y mae'r banc yn cyfrannu at yr agenda eang o gadw busnesau ym mherchnogaeth Cymru.

Cynyddu'r llif arian i Gymru

Mae'r Banc Datblygu wedi llwyddo i gynyddu'r llif arian i Gymru.

Roedd y ffordd y darparodd y banc Gyllid Strwythurol yr UE drwy Gronfa Busnes Cymru helpu i sicrhau bod Cymru yn gallu tynnu cymaint â phosibl o'r cyllid hwn i lawr. Swm y gronfa yn wreiddiol oedd £136 miliwn, ond yn y pen draw darparodd £216m o fuddsoddiad, gan greu gwaddol parhaol yng Nghymru erbyn i'r gronfa roi'r gorau i fuddsoddi ym mis Rhagfyr 2023. Cafodd 474 o fusnesau eu cefnogi a thros 8,800 o swyddi eu creu a'u diogelu. Roedd y cyllid a ddefnyddiwyd drwy Gronfa Busnes Cymru wedi ysgogi £332m yn ychwanegol o fuddsoddiad preifat - gan luosi

⁴[Beauhurst-Equity-Investment-in-Wales-2023.pdf](#) (tud 14)

⁵[Beauhurst-Equity-Investment-in-Wales-2023.pdf](#) (tud 7)

effaith y cyllid a gyrru'r datganiad gwerth. Mae gwerthuso⁶ wedi dangos 60% yn uwch o dwf trosiant mewn cwmnïau a dderbyniodd gyllid y Banc Datblygu o'i gymharu â'r rhai nad oeddent wedi cael cyllid.

Yn 2023 lansiodd Banc Busnes Prydain y Gronfa Fuddsoddi gwerth £130m i Gymru. Enillodd FW Capital, is-gwmni'r Banc Datblygu a reoleiddir gan FCA, y contract dyled mwy o £30m, un o'r tri chontract rheoli cronfeydd yng Nghymru.

Mae cronfeydd Banc Busnes Prydain a Banc Datblygu Cymru wedi bod yn gweithredu ochr yn ochr â'i gilydd ers peth amser ac nid ydym yn disgwyl i'r cronfeydd ychwanegol hyn ddisodli cyllid y Banc Datblygu sydd eisoes yn ei le yng Nghymru.

Sero Net

Mae'r llythyr cylch gwaith yn nodi'n glir y disgwyliad y bydd y banc yn bartner gweithredol wrth ddatblygu'r economi carbon isel yng Nghymru, gan gyfeirio'r banc nid yn unig i ysgogi gofynion y farchnad ac ymateb iddynt. Rydym hefyd am weld y banc yn gweithio gyda busnesau portffolio i gefnogi eu gweithredoedd amgylcheddol.

Mae'r Banc Datblygu wedi bod yn weithgar yn ei ymateb i'r her datgarboneiddio. Mae'r Cymhelliant Cartrefi Gwyrdd, a lansiwyd yn 2022, yn cefnogi datblygiadau eiddo carbon isel. Mae'r Cynllun Benthyciadau Busnes Gwyrdd, a lansiwyd yn 2023, yn ariannu prosiectau effeithlonrwydd ynni busnesau. Mae'r Cynllun Benthyciadau Busnes Gwyrdd wedi cefnogi busnesau Cymru i sicrhau £4.5m ar gyfer prosiectau datgarboneiddio pwrpasol. Yn beilot yn y cam cychwynnol, mae'r cynllun wedi helpu i sefydlu natur y galw yn y segment newydd ac esblygol hwn o'r farchnad. Mae ystyriaeth bellach yn cael ei rhoi i sut mae'r cynllun yn cael ei brif ffyrddio.

Mae'r Banc Datblygu yn ehangu ei rôl drwy ymgysylltu'n weithredol â Llywodraeth Cymru a rhanddeiliaid eraill i nodi cyfleoedd a chynlluniau pellach a fydd yn adeiladu adnoddau, capasiti ac effaith cyllid y banc a'r gwasanaethau a ddarperir ar ddatgarboneiddio.

Masnachadwyedd a Risg

Mae'n ofynnol i'r Banc Datblygu weithredu ar sail fasnachol gyda Bwrdd y banc yn atebol am reoli risg o fewn y Grŵp. Mae'r banc yn benthycyca neu'n buddsoddi lle nad yw benthycwyr prif ffrwd yn fodlon cynnig telerau, yn llawn neu'n rhannol. Felly mae'r cyllid sydd ar gael drwy'r banc fel arfer yn ddrutach nag y gellid ei sicrhau fel arall o'r farchnad brif ffrwd – gan adlewyrchu'r risg⁷ uwch honno. Wrth wneud penderfyniadau, mae'r banc yn cynnal asesiad mewn perthynas â'r cynnig cyllido i ddod i farn ar gryfder, iechyd a gwerth sylfaenol busnesau.

Ar draws y portffolio o gronfeydd sy'n cael eu rheoli, mae gwahanol gronfeydd yn cario trothwyon risg gwahanol – a adlewyrchir yn y llythyrau dyfarnu cyllid (contractau) rhwng Llywodraeth Cymru a'r banc. Mae rhai cronfeydd yn ei gwneud

⁶ Gwerthusiad Terfynol o Gronfa Busnes Cymru – Crynodeb Gweithredol [Adroddiad Regeneris \(developmentbank.wales\)](#)

⁷ Mae cyfraddau llog yn cael eu meincnodi gan drydydd parti annibynnol.

yn ofynnol i'r banc dargeddu ad-daliad o 100% o'r cyfalaf a ddarperir iddo gan Lywodraeth Cymru. Mae cronfeydd eraill, sydd yn eu hanfod yn risg uwch, yn adlewyrchu hyn drwy dargeddu enillion sy'n sylweddol is na 100%.

Yn hanesyddol, mae llawer o'r cyfalaf a ddefnyddir gan y banc wedi bod yn Gyfalaf Trafodiadau Ariannol. Trysorlys Ei Fawrhydi sy'n dyrannu'r math hwn o gyfalaf i Lywodraeth Cymru, a hynny gydag amodau penodol - gan gynnwys ei fod yn cael ei ddefnyddio yn y sector preifat ar delerau ad-daladwy drwy offerynnau ariannol. Mae'r banc wedi darparu cerbyd llwyddiannus y gellir defnyddio cyfalaf trafodiadau ariannol drwyddo ar raddfa fawr yng Nghymru.

Yn y pen draw, mae Trysorlys Ei Fawrhydi yn ei gwneud yn ofynnol i Lywodraeth Cymru ad-dalu 80% o'r cyfalaf hwn. Felly, mae'r cyfalaf trafodiadau ariannol hwn yn creu cyfleoedd i'r banc ddarparu ar gyfer risg i gefnogi amcanion datblygu economaidd. Gall banciau prif ffrwd oddef cyfraddau colli o 1-1.5% ar eu portffolios benthyca. Cyfraddau colli'r Banc Datblygu yw hyd at 20% a thu hwnt i hynny mewn rhai achosion - gan adlewyrchu lefel y risg y mae Llywodraeth Cymru yn cytuno arni â'r banc ar gronfeydd penodol. Ar draws y portffolio cyfan o gronfeydd sy'n cael eu rheoli, ar ôl didynnu'r ffioedd gweithredu, mae'r banc ar y trywydd iawn i ddychwelyd ychydig dros 90% o'r cyfalaf trafodiadau ariannol a ddarperir iddo gan Lywodraeth Cymru. Y ffigur ad-dalu, ar ôl ffioedd, ar gyfer y cronfeydd hynny sy'n targedu benthyciadau a buddsoddiadau busnes (yn hytrach na chronfeydd a gwasanaethau sy'n ymwneud ag eiddo neu dai) yw 80%.

Felly, mae Llywodraeth Cymru yn fodlon bod y banc yn defnyddio'r cyfalaf trafodiadau ariannol mewn modd sy'n cefnogi buddsoddiadau uwch eu risg, gan wneud hynny yn ddoeth yn y cyd-destun ariannol ehangach y mae'n gweithredu ynddo. Mae'r banc wedi defnyddio'r cyfle a gyflwynir gan gyfalaf trafodiadau ariannol i weithredu offerynnau ariannol sy'n targedu'r bwlch yn y farchnad lle, oni bai am y cymorth hwn, ni fyddai cytundebau a phrosiectau o ansawdd o bosib yn cael cymorth oherwydd diffyg parodrwydd i dderbyn risg yn y farchnad benthyca a buddsoddi ehangach.

Gan nad yw'r banc yn cael 'grant cymorth' mae'n defnyddio enillion o'r llog a godir ar fenthyciadau (neu enillion o adael ecwiti) i dalu am ffioedd rheoli cronfeydd a thrwy hynny dalu costau sefydliadol. Yn y modd hwn, pan fydd Llywodraeth Cymru yn darparu cyfalaf i gefnogi cronfa a weithredir gan y banc, mae 100% o'r cyllid hwnnw'n cael ei gyfeirio at fusnesau.

Gwerth, effeithlonrwydd a gwasanaeth cwsmeriaid

Fel sefydliad, mae'r banc wedi tyfu ers 2017, gan gynyddu'r tîm i 269.67 cyfwerth ag amser llawn⁸. Cefnogir y twf hwn gan ddatblygiadau mewn cynhyrchiant, er enghraifft, drwy raglen trawsnewid digidol y banc a gynlluniwyd i foderneiddio'r rhyngwyneb â chwsmeriaid i sicrhau enillion o ran effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd.

Mae'n wir bellach bod penderfyniadau sy'n seiliedig ar algorithm yn eithrio llawer o fusnesau rhag gallu siarad â'u banc am eu hanghenion cyllid. Mae'r banc yn fuddsoddwr effaith rhanbarthol gyda ffocws ar gwsmeriaid yn greiddiol iddo. Mae'r gwahaniaeth hwn wedi sicrhau enw da i'r banc ymhlith cwsmeriaid a rhwydwaith ehangach o bartneriaid cymorth busnes fel ffynhonnell gredadwy, ddibynadwy a gwerthfawr o gymorth cyllid busnes. Mae'r banc yn parhau i fod yn ymrwymedig i

⁸ Mae'r ffigur hwn yn cynnwys staff FW Capital sy'n cyflawni y tu allan i Gymru

fodel cyflenwi perthynol lle gall cwsmeriaid ymgysylltu'n uniongyrchol ag unigolion wyneb yn wyneb yn ôl yr angen.

Felly, mae'r model perthynol yn nodwedd fwyfwy unigryw o'r banc. Y Sgôr Hyrwyddwr Net yw'r mesurydd mewnol a ddefnyddir i olrhain gwasanaeth cwsmeriaid, sy'n caniatáu i'r banc feincnodi yn erbyn y diwydiant. Mae'n braf nodi bod y Sgôr Hyrwyddwr Net presennol yn graddio'r banc yn "rhagorol".

Mae gan y Banc Datblygu rôl i'w chwarae mewn cymorth busnes yn ehangach ac mae manteision clir i weithio'n effeithiol rhwng Busnes Cymru a'r Banc Datblygu. Mae'r Cynllun Benthyciadau Busnes Gwyrdd yn enghraifft o ble mae dull integredig wedi caniatáu i fusnesau gael cyngor a chymorth drwy Busnes Cymru a lle bo angen gyllid grant ar gyfer cyngor pwrpasol ychwanegol drwy raglenni arloesi fel rhan o becyn integredig wedi'i gynllunio o amgylch teithiau cwsmeriaid a nodwyd.

Mae Busnes Cymru yno i roi cyngor diduedd i fusnesau bach a chanolig. Mae gwasanaethau a chronfeydd Banc Datblygu Cymru wedi'u harwyddo'n glir, ynghyd â gwybodaeth am gyfleoedd gan y farchnad ehangach.

Sylwadau i gloi

Mae gweithredoedd a pherfformiad Banc Datblygu Cymru yn dangos y gall cyllid ad-daladwy chwarae rhan allweddol yn llwyddiannus wrth gefnogi datblygiad economaidd a blaenoriaethau ehangach llywodraeth. Mae offerynnau ariannol hefyd yn cynnig gwerth cryf i'r Llywodraeth, gyda throsoledd sector preifat yn ehangu'r effaith a'r enillion sydd ar gael i'w hail-fuddsoddi neu eu hadleoli.

Mae Llywodraeth Cymru yn hyderus ym Mwrdd y Banc Datblygu wrth iddi arwain a herio'r sefydliad i gyflawni dros Gymru ar draws portffolio cynyddol eang o brosiectau a rhaglenni busnes, eiddo, tai a seilwaith.

Mae pob sefydliad yn datblygu ac yn dysgu wrth iddo dyfu, ac mae Banc Datblygu Cymru wedi aeddfedu ac esblygu ei arferion dros amser. Mewn byd sy'n newid yn gyflym, rhaid i'r banc barhau i ddangos ystywythder a hyblygrwydd wrth iddo weithio gyda'r Llywodraeth i gyflawni dros Gymru.